

Міжнародне співробітництво університету – шлях до європейських цивілізаційних цінностей

Віктор КОЦУР,

доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України,
ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Свого часу відомий американський дослідник Джеймс Мейс написав: «Якщо ми хочемо жити в багатій країні і не хочемо емігрувати, треба серйозно думати, як інші держави та інші народи виходили з подібних ситуацій, що було зроблено ними й чому тут не зроблено» [1, с. 629]. Критично мислити і переймати досвід цивілізованого світу сьогодні як ніколи актуально для України. Провідну місію щодо цього здійснюють університети.

Саме тому сучасний університет розглядаємо як міжнародний науково-освітній комплекс, який об'єднує ефективну систему управління якістю освіти, створену на основі міжнародних вимог, стандартів і досвіду; спеціалізовані структури, що організують міжнародну співпрацю; викладацький і студентський соціум, який орієнтується в глобальних змінах економіки, політики, соціальної і культурної сферах; університетське полікультурне освітнє середовище; науково-педагогічні зв'язки із зарубіжними університетами, науковими центрами і міжнародними організаціями.

Європейське співробітництво у сфері освіти і науки відіграє дедалі важливішу роль у формуванні сучасної відкритої економічної системи, а міжнародна діяльність університету в сучасному постіндустріальному суспільстві є визначальним чинником забезпечення конкурентоспроможності та інноваційного розвитку країни. З погляду міжнародної співпраці інноваційний поступ ЗВО характеризують насамперед висока інтенсивність, академічна активність у площині навчальної, наукової, виховної, фінансово-економічної діяльності. Основними напрямками міжнародної діяльності університету Григорія Сковороди у Переяславі є участь у зарубіжних наукових, освітніх проектах і програмах; підвищення кваліфікації викладачів у міжнародних науково-освітніх центрах; комплексна система європейських стажувань викладачів і студентів для реалізації власних науково-освітніх проектів; презентація науково-освітніх досягнень

університету на міжнародних конференціях, виствах, конкурсах; формування полімовного і полікультурного освітнього середовища. Індикаторами міжнародної інноваційної діяльності університету є академічна мобільність викладачів, студентів, аспірантів; якісні міжнародні освітні програми; інтеграція в європейський і світовий освітній простір (співробітництво з міжнародними центрами, фондами); ресурсне забезпечення інтернаціоналізації; наукова діяльність університету (доступ і наявність видань, включених до наукометричних баз даних, публікації викладачів, аспірантів у цих виданнях).

Реалізація міжнародного співробітництва університету покликана забезпечити конкретні результати, які впливають на зростання його конкурентоспроможності в європейському просторі освітніх послуг. Йдеться передусім про *педагогічний результат* (підвищення якості освіти, універсалізація знання, збільшення інноваційності освітніх програм, розвиток нових міждисциплінарних курсів, підготовка кадрів з міжнародним рівнем знань і компетенцій, впровадження та розвиток нових технологій навчання, зокрема, дистанційних); *психологічний результат* (опрацювання нових навичок у студентів, спроможність до міжкультурної комунікації, розуміння та подолання міжетнічних розбіжностей, уміння мислити в порівняльному аспекті, здатність до кроскультурного аналізу, розвиток толерантності); *соціальний результат* (розширення доступу до вищої освіти, посилення ролі вищої освіти у формуванні демократичного суспільства, створення системи міжнародного партнерства); *економічний результат* (комерціалізація освітньо-наукової діяльності ЗВО, експертне просування вищої освіти, підтримка конкурентоспроможності національної економіки, диверсифікація і зростання фінансових надходжень до бюджету університету та національної економіки в цілому).

Отже, у сучасних умовах **міжнародне співробітництво** університету розглядаємо як один із актуальних і перспективних напрямів інтернаціоналізації освіти, яка сприяє розвитку інших видів діяльності ЗВО: освітньої (впровадження нових стандартів вищої освіти та освітніх технологій, розроблення нових навчальних програм, які відповідають вимогам

часу); підвищення якості підготовки фахівців і кваліфікації науково-педагогічних кадрів; формування позитивного іміджу університету в регіоні, на національному рівні і за кордоном; зміцнення його матеріально-технічної бази тощо. Водночас університет покликаний формувати нове покоління педагогів XXI століття, які в умовах глобалізаційних викликів підносять на вищий рівень духовну культуру громадян Української держави [2, с. 185–186], допомагають молоді опанувати «демократичні навички і вміння», «демократичну культуру», що слугуватиме нашому входженню в коло світових держав розвинутої демократичної культури [3, с. 3].

Відповідальність університету щодо формування нових поколінь фахівців-патріотів України зростає на сучасному етапі української історії, коли Російська Федерація проводить агресивну політику «гібридних війн, інформаційних атак та меморіальних війн» [4, с. 7], прагнучи відродити колишню імперію на пострадянському просторі.

У відповідь на нові виклики XXI століття український учитель покликаний активно розвінчувати штучно створену Москвою схему «руської (східно-європейської) історії, яка базується на трьох міфах: концепції «єдиної руської народності (Київська Русь – «загальноруська», а не українська держава), концепції «возз'єднання» України з Росією (колишніх частин єдиного в єдиній державі, чим нехтувалась ідея козацько-гетьманської держави), концепції «спільної вітчизни» (ніякої української держави не було) [5, с. 45].

Така схема і досі слугує реваншистським прагненням східного сусіда, не дивлячись на величезні демократичні зміни, що відбуваються в світі. Дотепер залишається актуальною думка О. Оглоблина, висловлена в 1978 р. про те, що «Віднині нашим – українським історикам у вільному світі головним завданням і обов'язком буде творити, підносячи на вищий щабель, українську історичну науку й гідно репрезентувати її перед широким і вільним світом» [5, с. 46–47].

Отже, підготовка нового вчителя XXI століття на засадах європейських цінностей має стратегічний вимір для Української держави.

Творити власну країну, українську історію за європейськими світоглядними параметрами покликаний університет Григорія Сковороди в літописному Переяславі. Цьому сприяє багаторічна співпраця викладацького соціуму з європейськими університетами-партнерами, яка знайшла відображення в стратегії інтернаціоналізації Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди на 2017–2020 роки. Відповідно до окресленої стратегії університет проводить активну політику налагодження зв'язків та співпраці із закордонними партнерами з метою інтернаціоналізації освітнього процесу університету шляхом обміну студентів і викладачів, навчальними програмами і планами, проведення різноманітних спільних заходів (наукових, освітніх, культурно-виховних,

спортивних тощо) та ін. У 2016–2018 роках університет уклав шість міжнародних угод про співпрацю в різних сферах науково-освітньої діяльності, а саме: міжінституційну угоду між Університетом Масарика (Чеська Республіка) і ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» задля розвитку академічної мобільності студентів і викладачів університету за програмою ЄС Еразмус+; угоду про Міжнародну студентську літню школу «Права людини, демократія та різноманіття» на базі педагогічного факультету Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди; міжінституційну угоду 2016–2017 та 2017–2018 років між Гданським університетом (Польща) і університетом Григорія Сковороди, якою започатковано академічну мобільність студентів університету за програмою ЄС Еразмус+; угоду про співпрацю між Академією ім. Яна Длугоша в Ченстохові (Польща) та Сковородинівським університетом у площині академічного обміну студентами та програми подвійного диплому; угоду про співпрацю між Стамбульським фондом науки й культури Туреччини і нашим університетом для підготовки спільних проєктів, обміну досвідом міжнародної співпраці; договір про співпрацю в галузі науки й освіти між Переяслав-Хмельницьким державним педагогічним університетом імені Григорія Сковороди і Українсько-Китайським Центром розвитку культури і освіти з метою організації стажування студентів та молодих учених обох країн.

Продовжуємо розвивати співпрацю з Чеською Республікою, а саме: з чеською організацією Czech Development Agency та Association for International Affairs, за підтримки якої в рамках програми чеського уряду Transmission на базі нашого університету реалізується два спільні українсько-чеські проєкти європеїзації і інтернаціоналізації навчального процесу.

Проєкт «Передачі європейського досвіду у сферах освітнього менеджменту Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університету імені Григорія Сковороди» втілювався в життя спільно з Центром шкільного менеджменту педагогічного факультету Карлового університету (м. Прага). Мета проєкту – підвищення якості навчання і функціонування університету шляхом передачі чеського досвіду; підготовка і впровадження нового курсу шкільного менеджменту для Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди; сприяння участі університету в міжнародних освітніх програмах.

У межах проєкту проводили змістовні робочі семінари з питань управління навчальними закладами для студентів і професорсько-викладацького складу Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди з урахуванням чеського досвіду та його використання в навчанні майбутніх фахівців освітнього менеджменту. Методичну складову семінару забезпечили представники Центру шкільного менеджменту

педагогічного факультету Карлового університету, зокрема, професори Вацлав Троян та Іржі Трунда, а також координатор освітніх проектів Празької асоціації міжнародних справ Зденка Вагнерова.

Робочі зустрічі між чеськими експертами (професорами Вацлавом Трояном та Іржі Трундою) і представниками Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди сприяли новим напрацюванням для впровадження спеціалізації «Управління та адміністрування». Методологічно і дидактично насичено провели круглий стіл з питань управління навчальними закладами для керівників освітньої сфери міста Переяслав-Хмельницького і району, організований представниками Центру шкільного менеджменту педагогічного факультету Карлового університету, професорами Вацлавом Трояном та Іржі Трундою.

Ефективними з погляду осмислення нових ідей-стратегій педагогічної співпраці виявилися поїздки представників університету (В. Ф. Хомич, Н. В. Ігнатенко, О. А. Ковтун) до Університету Масарика, за результатами якої впроваджено спеціалізацію «Менеджмент» на педагогічному факультеті університету для студентів педагогічних спеціальностей освітнього рівня «бакалавр»; розроблено навчальну програму зі спеціалізації «Менеджмент» напряму підготовки «Управління та адміністрування» з урахуванням чеського досвіду у сфері управління навчальними закладами; напрацьовано матеріали для видання професорами Карлового університету Вацлавом Трояном та Іржі Трундою разом із викладачами нашого університету підручника «Управління школою в суспільстві знань», в якому зібрано прогресивний чеський і український досвід з питань менеджменту в освіті для підготовки українських фахівців.

На семінарах керівника відділу стратегій та міжнародного маркетингу Університету Масарика Віолети Осухової («Можливості стипендійних програм і пропозиції проектів для України») було запропоновано три проекти напряму програми Еразмус+ Жан Моне викладачами кафедр практичної психології; педагогіки; теорії і методики початкової освіти і мистецьких дисциплін.

Щороку університет диверсифікує міжнародну співпрацю. Зокрема налагоджено співробітництво зі Стамбульським фондом науки і освіти (The Istanbul Foundation for Science and Culture). І вже цього року 5 студентів навчалися в рамках проекту «Strengthen Cross-Cultural Connections, Embrace the Differences».

Спільно з Вінницьким соціально-економічним інститутом започатковано новий проект програми Еразмус+ напряму КА2 – «Розвиток потенціалу вищої освіти у сфері інклюзивної освіти», а фахівцями з міжнародних відносин на основі отриманих матеріалів розроблено власні презентації програми Еразмус+ для студентського і професорсько-викладацького складу університету.

Керівник відділу міжнародних зв'язків О. А. Ковтун відвідала Університет Масарика і прозвітувалася про результати впровадження проекту в навчально-виховний процес університету. Основу доповіді становлять стратегія інтернаціоналізації ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» на 2017–2020 рр., положення про академічну мобільність, напрацювання відділу міжнародних зв'язків у галузі міжнародного співробітництва та проектної діяльності. Водночас було репрезентовано міжнародні програми академічної мобільності та односторонніх культурних обмінів, які сприяють опануванню студентами професійних та мовних компетентностей.

Міжнародний проект «Прогресивне управління університетом» спрямований на посилення професійних, творчих можливостей працівників освітнього менеджменту університету. Упродовж минулого навчального року пройшли тритижневі навчання в м. Брно, присвячені актуальним проблемам вищої освіти, а саме: інтернаціоналізації університетів, внутрішній евалюації закладів вищої освіти та інклюзії. У межах проекту представники університету взяли участь у трьох поїздках до Чеської Республіки і провели електронне опитування результативності спільних методологічних та дидактичних заходів.

Проект «Передача європейського досвіду у сферах освітнього менеджменту» став для нашого університету тією відправною точкою, яка допомогла становленню університету на міжнародній освітній арені і сприяла підвищенню якості освітніх послуг.

Нещодавно університет Григорія Сковороди разом із педагогічним факультетом Університету Масарика започаткував новий проект з інклюзивної освіти. Подальша проектна співпраця передбачає обмін досвідом між українськими і чеськими експертами у сфері інклюзивної освіти для поглиблення знань в цій галузі та підготовки спеціалістів відповідного профілю нового покоління здатних гідно відповідати на виклики ХХІ століття. Представники кафедри спеціальної педагогіки Університету Масарика Ленка Гулова та Маркета Седлакова провели робочий семінар для викладачів і студентів педагогічного факультету нашого університету «Інклюзивна освіта», який синтезував досвід чеських педагогів з інклюзивної освіти та сприятиме майбутньому педагогічному поступу учасників навчання. У межах проекту заплановано проведення експерименту, в якому візьмуть участь студенти ІІ курсу спеціальності «Практична психологія» і викладачі цієї кафедри. Для них заплановано спеціалізовані лекції і семінари представниками кафедри спеціальної педагогіки Університету Масарика Ленкою Гуловою та Маркетой Седлаковою, метою яких є передача чеського досвіду роботи з дітьми з особливими потребами. За результатами проведеного дослідження буде з'ясовано ефективність проведеної роботи та визначено подальші завдання проекту.

Співпраця з чеським університетом та Czech Development Agency й Association for International Affairs відкриває нові горизонти для фахового, соціокультурного зростання учасників проектів. Як уже зазначалося, поглиблюється співпраця університету зі Стамбульським фондом науки і освіти (The Istanbul Foundation for Science and Culture). У рамках співпраці група з 5 студентів університету – В. Лялька, Ю. Молоткіна, А. Філінський, М. Самойленко, Б. Черненко та лідер групи В. В. Коцур відвідали Турецьку Республіку (м. Стамбул) для робочої проектної зустрічі студентів університетів-партнерів – Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди, Національного університету «Острозька академія», Державного аграрного університету Молдови і Туреччини за програмою «Strengthen Cross-Cultural Connections, Embrace the Differences».

У рамках зустрічі учасники презентували свою країну, місто і альма-матер з використанням державної та університетської символіки і електронного інформаційного ресурсу, оприлюднили матеріали з проблематики «Міграція в Україні» і «Висвітлення ЗМІ проблем імігрантів та біженців». Відбувся змістовний дискурс з окремих соціально-політичних викликів сьогодення. Учасники прослухали цикл лекцій з проблематики: «Плуралізм та життя в мирі з різноманіттям» (Murat Tümay), «Буття мігранта як людини на Землі та в Стамбулі: виклики і парадокси» (Prof. Dr. Ismail Latif Hacınebioglu); відвідали сім'ї сирийських біженців, які проживають нині у Стамбулі з метою отримання правдивої інформації про події, що змусили їх залишити власні домівки; побували у визначних історичних місцях Стамбулу, зокрема Блакитній мечеті, Топкапи Палац, Соборі Святої Софії, Галатській вежі та ін.; запланували видання збірника праць учасників проекту.

У рамках проекту українсько-турецької співпраці представники університету, проректор з наукової роботи С. М. Рик, декан педагогічного факультету Н. В. Ігнатенко та керівник відділу міжнародних зв'язків О. А. Ковтун взяли участь у Міжнародній конференції в Стамбулі з проблеми ролі релігії в суспільному житті, під час якої мали змогу зустрітися з головою Стамбульського фонду науки і культури Саїдом Юджи та обговорити плани подальшої співпраці.

Згодом відбулася зустріч в Україні з делегацією Турецької Республіки в складі: Саїда Юджи, члена парламенту, директора Стамбульського фонду науки і культури і Мухаммета Чермана, виконавчого члена Стамбульського фонду науки і культури; Хакана Гюлерце, Генерального координатора Стамбульського фонду науки і культури. Турецькі гості долучилися до відкриття мистецької виставки «Григорій Сковорода та Саїд Нурсі: гуманістичні виміри майбутнього», яку підготував Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди на запрошення Національної академії педагогічних наук України. Разом із

членами Президії НАПН України було обговорено питання співпраці академії, університету і Стамбульського фонду науки та культури. Під час відкриття мистецької виставки, на якій було представлено твори викладачів і студентів університету, гості з Туреччини зустрілися із першим віце-президентом НАПН України Володимиром Луговим з питань розвитку українсько-турецької співпраці шляхом вивчення культури, мистецтва і традицій Туреччини й України. Обговорено, в який спосіб Посольство Туреччини в Україні може посприяти викладанню турецької мови і літератури в університеті. Керівництво університету та Надзвичайний і Повноважний Посол Туреччини в Україні Йонет Джан Тезел обговорили питання подальшої співпраці університету з Стамбульським фондом науки і культури та деталі відкриття Українсько-Турецького Культурного Центру на базі університету.

Продовжується багатовимірною співпраця університету з Академією імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща). Наш університет відвідали заступник директора Інституту суспільних наук та безпеки Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові пані Агата Возняк-Краков'ян та професор Радченко Олександр Віталійович. Представники делегації зустрілися з керівництвом університету та обговорили нагальні питання подальшої співпраці відповідно до укладеної угоди між ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» та Академією імені Яна Длугоша в Ченстохові від 1 жовтня 2016 року.

У конференц-залі імені Василя Сухомлинського відбувся Міжнародний круглий стіл на тему: «Європейське майбутнє України: погляд вітчизняних і польських дослідників», організаторами якого виступили кафедра політології університету, відділ міжнародних зв'язків, наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених, політологічний проект «Політичні студії» та громадська організація «Переяславський Скарб».

Під час роботи круглого столу з доповідями виступили пані Агата Возняк-Краков'ян («Ментальні стереотипи поляків по відношенню до іноземців: європейський погляд на українців закордоном»), Олександр Радченко («Польський досвід залучення вищих навчальних закладів до процесів публічного управління: поєднання теорії і практики реального врядування»), Борис Дем'яненко («Путінізм» як політичний феномен і неприваблива російська дійсність»), Олег Калакура («Українсько-Польський гуманістичний діалог у контексті міжнетічної консолідації суспільства») та Володимир Вакулич («Вибори і реалізація реформ європейського зразка»).

Важливим етапом становлення нашого університету на міжнародній арені стала співпраця педагогічного факультету з Гельсінським комітетом з прав людини (Данія). У межах співробітництва вже втретє проведено Міжнародний студентський літній табір «Права людини, демократія, різноманіття та інтернаціоналізація українського суспільства»,

учасниками якого стали студенти з України, Данії та Туреччини. У літньому таборі сформувалося доброзичливе мультикультурне середовище, що дало змогу досягнути поставлених цілей: залучити молодь Данії, України та Туреччини до активної співпраці в соціокультурній сфері; розширити знання молоді в галузі прав людини, демократії і культурного різноманіття на робочих семінарах, круглих столах, тренінгах та майстер-класах; зміцнено людинавими зв'язки між країнами в галузях науки, культури і спорту; закладено підвалини подальшої інтернаціоналізації університетської освіти і науки; розвинено навички володіння англійською мовою; створено філію Українсько-Данської Студентської Організації (DUSO) в університеті.

У літньому таборі українські учасники провели круглі столи на теми: «Демократизація, інтернаціоналізація та європеїзація українського суспільства: майбутнє і перспективи», «Права людини і права молоді»; данські учасники – 9 робочих семінарів з проблем миру і соціального прогресу; турецькі учасники презентували тему демократії, прав людини та релігійного різноманіття з погляду ісламу. Проведено екскурсії музеями м. Переяслав-Хмельницького та Києва; учасники взяли участь у чотирьох психологічних тренінгах та двох мистецьких майстер-класах доцентів Т. М. Кузьменко і О. І. Стрілець. Ці заходи допомогли представникам з Данії і Туреччини долучитись до перлин українського мистецтва і побуту.

У рамках Міжнародного проекту Eco BRU 543707-TEMPUS-1-2013-1-DE-TEMPUS-JPHES було зараховано 30 слухачів на проходження дистанційних курсів з екології, а велика когорта вчителів закладів загальної середньої освіти та вихователів закладів дошкільної освіти і району пройшли перепідготовку. Водночас розробники проекту підвищили власну кваліфікацію за програмою «Формування екологічних компетенцій в умовах глобальних ризиків».

Провідні учасники проекту Б. О. Чернов та С. М. Рик видали посібник для вчителів початкової школи «Філософсько-методологічні основи перепідготовки вчителів початкової школи з екології».

Поряд із цим студенти Університету Григорія Сковороди в Переяславі беруть участь у програмах культурного обміну (Work and Travel USA, Camp Exchange – США, Work and Travel Turkey – Туреччина, Au Pair – США, Німеччина, Голландія), стажувань (Internship Spain – Іспанія, Cruise Lines), що сприяє розвитку комунікативної, полікультурної, соціальної, етичної, моральної компетентностей, розширює горизонти людського пізнання заради мирного майбутнього.

Отже, міжнародна співпраця університету з європейським інтелектуальним світом повертає нас до спільних цивілізаційних витоків. Україна – це Європа. Європейський інтеграційний поступ, науковий, академічний обміни, проектна діяльність університетів – ось точка неповернення до

«задушливої ідейно-політичної атмосфери наукового «недумання й історичної неправди» минулої епохи і сьогоденних російських реалій, доби «руської (східноєвропейської) історії» [5, с. 45] і тоталітаризму. І доки «головною етнонаціональною проблемою України» буде «Росія, яка має претензії до самої України», – писав Джеймс Мейс, – «яка виводить свою історію з України і яка ніколи добровільно не відмовиться від претензій ні на територію, ні на наш духовні скарби, такі як християнство, історія, література» [1, с. 15–16] нам потрібно послідовно торувати дорогу додому – європейської цивілізації народів XXI ст.

Список використаних джерел

1. Джеймс Мейс. Україна: матеріалізація привидів. К.: ТОВ «Видавництво «Кліо». 2016.
2. Кремень В. Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору. Київ: Політична думка, 2009.
3. Кремень В. Вступне слово // Основи демократії: автор. колектив М. Бессонов, О. Бірюков, С. Бондарчук та ін. Київ: Вид-во «Ай Бі», 2002.
4. Історик і влада. Колективна монографія / відп. ред. В. Смолій; Тв. кер. проекту І. Колесник. Київ: Інститут історії України НАН України, 2016.
5. Колесник Ірина. Українська історіографія: концептуальна історія: К.: Інститут історії України НАН України, 2013.